

Inhoud

Voorwoord

Dennis de Jong – Europarlementariër SP 9

Inleiding

1. Hoe krijgt een journalist toegang tot de EU-instellingen? 13

Brusselse logica 1:

Het Europees Parlement maakt zichzelf belangrijk

- 2. Waarom komen er zoveel rare voorstellen uit Brussel? 17
- 3. Hoe bevordert het Europees Parlement de Europese eenheid? 20
- 4. Waarom vergadert het Europees Parlement zo vaak? 22
- 5. Hoe gaan Europarlementariërs om met stress? 25
- 6. Hoe herdenkt het Europees Parlement zijn eigen mijlpalen? 27
- 7. Hoe vergroot het Europees Parlement zijn invloed op de rest van de wereld? 29

Brusselse logica 2:

Niemand houdt van Straatsburg

- 8. Wat merk je in Straatsburg van het Europees Parlement? 32
- 9. Is het handig om een tweede kantoor te hebben? 35
- 10. Hoe betalen journalisten hun reizen naar Straatsburg? 38
- 11. Hoe lang duurt een Straatsburgweek? 41

Brusselse logica 3:

Bij onderhandelingen krijg je nooit je zin

12. Wat gebeurt er bij Brusselse lobbyconferenties?	44
13. Wat moet je doen als Duitsland niet met je wil praten?	47
14. Wat is het beste moment om te starten met onderhandelen?	49
15. Welke rol spelen feiten bij Brusselse onderhandelingen?	52
16. Kunnen alle onderwerpen besproken worden?	55
17. Kun je je principieel opstellen?	58

Brusselse logica 4:

Nederlanders in Brussel zijn machteloos

18. Is Brussel het afvoerputje van de Nederlandse politiek?	61
19. Welke rol spelen Nederlandse delegaties?	64
20. Hoe maak je als kleine partij het verschil in Brussel?	67
21. Kunnen Nederlandse partijen afwijken van hun Europese fractie?	70

Brusselse logica 5:

Euroseptici maken het verschil niet

22. Hoe gaat Brussel om met euroseptici?	74
23. Hoe zien debatten met euroseptici eruit?	77
24. Waarom zijn burgers het in Brussel altijd eens met eurofielen?	80
25. Is kritiek op het multiculturalisme toegestaan?	83
26. Welke rol spelen euroseptici achter de schermen?	87

Brusselse logica 6:

De achterban is in Brussel heel ver weg

27. Wanneer zijn Europarlementariërs populair bij hun achterban?	90
28. Levert belangrijk werk waardering van burgers op?	93
29. Wat moeten Europarlementariërs volgens hun achterban doen?	96
30. Hoe luisteren Europarlementariërs naar hun achterban?	99
31. Hoe zinvol zijn demonstraties tegen Europees beleid?	102

Brusselse logica 7:

Lobbyisten zijn altijd welkom

32. Worden alle lobbyisten op dezelfde manier behandeld?	105
33. Klopt de informatie van lobbyisten wel?	108
34. Hoe zien de contacten tussen lobbyisten en Europarlementariërs eruit?	111
35. Hebben politici overal dezelfde boodschap?	113
36. Waarom bestaan er Brusselse partijafdelingen?	116

Brusselse logica 8:

Brusselse journalistiek is machteloos

37. Hoe krijgen journalisten informatie over Europees beleid?	120
38. Welke invloed hebben persbriefings op Brusselse berichtgeving?	123
39. Hoe kunnen journalisten weten wat de lidstaten van een voorstel denken?	126
40. Hoe kunnen journalisten weten wat politici onderling bespreken?	130

41. Wat doen journalisten als de koning naar Brussel komt? 133
42. Hoe komen journalisten aan hun informatie
over onderhandelingen? 137

Brusselse logica 9:

Nationale controle is afwezig

43. Hoe controleert de Tweede Kamer
wat een minister in Brussel uitspookt? 142
44. Hoe weten politieke partijen wat hun eigen
Europarlementariërs doen? 146
45. Namens wie praten Europese jongerenorganisaties? 150
46. Hebben werkgevers en werknemers invloed
op hun Brusselse vertegenwoordigers? 153
47. Waarom is Brussel onder lokale en regionale
bestuurders zo populair? 156

Brusselse logica 10:

Veel woorden, weinig daden

48. Wat gebeurt er als landen het niet eens kunnen worden? 161
49. Kunnen Europese regels geschrapt worden? 164
50. Hoe wordt de uitvoering van Brusselse regels
gecontroleerd? 166

- Verantwoording 171

Voorwoord

Nog altijd herinner ik me de eerste keer dat Chris Aalberts me interviewde. We zaten bij mij thuis, in Rotterdam, aan de eettafel met voldoende koffie en koek. Het viel me toen al gelijk op: Chris is niet een doorsnee journalist. Hij bekijkt je met een gezonde dosis scepsis, zeker als het gaat om de politiek en al helemaal als het gaat om de Europese politiek. Tegelijkertijd beschikt hij over een enorm gevoel voor humor en van verzuring is dan ook per definitie nooit sprake.

Een jaar heeft Chris Aalberts, de auteur van dit boek, in Brussel en Straatsburg rondgelopen. Vaak was hij in het Europees Parlement, hoe moeilijk het ook was om daar binnen te komen. Het boek bevat een uitputtende beschrijving van de bureaucratie op dat punt. Hoe dan ook, het verblijf in Brussel en Straatsburg resulteerde in talrijke columns die nu een mooi geheel vormen in boekvorm. Scepsis en humor voeren ook in dit boek de boventoon. Stukje bij beetje ontdoet de auteur het Europees Parlement van iedere waardigheid en eigenlijk wordt het nut van het Europees Parlement zelf op zijn minst ter discussie gesteld, als al niet ontkend.

Als Europarlementariër hoop je natuurlijk altijd nuttige

dingen te doen en daarom hoop je ook dat de auteur het gewoon mis heeft. Toch herken ik vrijwel alle beschrijvingen. Het klopt: het Europees Parlement is gewoon heel veel met zichzelf bezig. Een aantal Europarlementariërs rent hard, maar is het belangrijk wat ze doen? Eurosceptici worden zoveel mogelijk genegeerd. Vooral als je meedoet met de hoofdstroom, behoort tot de grootste politieke fracties en komt uit de grootste lidstaten, kun je met een beetje geluk wat verschil maken. Voor de rest organiseer je zoveel mogelijk activiteiten om druk en nuttig te lijken, zonder dat je het bent. En in Nederland is men met andere dingen bezig.

De auteur geeft een uniek inkijkje in het reilen en zeilen binnen de Brusselse ‘bubble’. Ook voor Europarlementariërs zoals ik, is het een nuttig boek. Je krijgt een spiegel voorgehouden en kunt vervolgens zelf bepalen of je al helemaal bent opgeslokt door ‘Brussel’ of dat je, net als de auteur, nog voldoende afstand kunt houden voor enige zelfreflectie.

Samen met mijn medewerkers in het Europees Parlement probeer ik scherp te blijven. Af te wegen wat we wel en niet gaan doen. Toch is het altijd enorm druk. Dat komt, omdat je juist in een omgeving die ver afstaat van mensen en die erg met zichzelf bezig is, extra hard moet werken om toch nog enig verschil te maken. De ontwikkeling van netwerken met gelijkgezinden uit andere instellingen, en in het Europees Parlement uit andere politieke fracties is zo’n middel. Met zulke netwerken kon ik wel degelijk de transparantie van de EU-instellingen vergroten. Het wordt voor lobbyisten lastiger Brussel naar hun hand te zetten.

Ook blijft het een feit dat het Europees Parlement medewetgever is en de invloed die je als Europarlementariër kunt

hebben op Europese wetgeving groter is dan die van veel nationale parlementariërs. Dat merkte ik bij de onderhandelingen over de richtlijn rechtsbijstand. Veel aandacht was er niet voor, maar als hoofdonderhandelaar voor het Europees Parlement kon ik wel degelijk komen tot een wet die de klassenjustitie in lidstaten die nauwelijks rechtsbijstand kennen voor mensen die zelf geen advocaat kunnen betalen, verminderen.

Zomaar een paar voorbeelden van activiteiten waar je inspiratie uit kunt halen als Europarlementariër. Gelukkig maar, want als het allemaal totale flauwekul zou zijn, zou je als Europarlementariër met je werk moeten stoppen.

Ondanks deze kanttekening wil ik het boek van harte aanbevelen aan alle lezers die achter de schermen willen kijken van de Europese instellingen en in het bijzonder van het Europees Parlement. De sceptische ondertoon en de humor zorgen ervoor dat je het boek in één ruk uitleest. Alleen een klein verzoek tot slot: ga na het lezen toch ook nog even zelf op bezoek bij je favoriete Europarlementariër, voor het geval je er één kent natuurlijk, en vraag hem of haar ook nog even naar de momenten van inspiratie tijdens het werk. Met een beetje geluk zijn die er.

Dennis de Jong
Europarlementariër SP

Inleiding

Vraag 1: Hoe krijgt een journalist toegang tot de EU-instellingen?

Hoe kom je eigenlijk binnen bij de EU-instellingen? Als journalist heb je ‘accreditatie’ nodig. Daar zijn allerlei procedures voor. Juist in een tijd van sociale media, waarin iedereen ‘journalist’ kan zijn, krijgt niet iedereen zomaar toegang. En dus moet een verslaggever zich verdiepen in de regels en procedures om binnen te komen.

Er zijn meerdere EU-instellingen en het is het handigst de toegang tot alle instellingen in één keer te regelen. Die procedure duurt een maand. Er is een speciaal accreditatiecomité dat bekijkt of je recht hebt op een permanente toegangspas. De regels zijn streng: je moet met een bankafschrift aantonen dat je betaald wordt voor je journalistieke werk, je werkgever moet op papier verklaren dat je voor hem werkt en je moet in Brussel of in de nabije omgeving wonen. Dit hele pakket papier gaat naar Brussel, maar uw verslaggever kreeg er geen antwoord op. Aangezien hij niet in Brussel woont, was hij vermoedelijk sowieso afgewezen.

Geen permanente toegangspas dus. In plaats daarvan mag uw verslaggever voor elk afzonderlijk bezoek aan een instelling accreditatie aanvragen. Zie hier het volgende probleem: men vraagt altijd om een perskaart. Dit is een pasje waarmee je kunt aantonen dat je journalist bent. In Nederland geeft alleen de Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ) die uit. Dit is de journalistenvakbond. Uw verslaggever heeft geen ideologische bezwaren tegen het lid worden van een vakbond om in ruil daarvoor een handig pasje te krijgen. Het probleem is alleen dat de NVJ eist dat je fulltime journalist bent en dat is uw verslaggever niet. Ook geen perskaart dus.

Het mooie van de diversiteit in de EU is dat de regels rond perskaarten in elk land verschillen en er dus niet overal perskaarten lijken te bestaan. De Europese instellingen hebben daarom nog een manier waarmee je toegang kunt krijgen: een brief van de hoofdredacteur. Bij zowel de Europese Commissie als het Europees Parlement moet je vooraf aan de persdienst met zo'n brief laten weten dat je langskomt. Bij een Europese top met regeringsleiders (vanaf nu: EU-top, ook wel Europese Raad genoemd) moet dat ook, alleen bij persbrieftings van de Raad van Ministers niet. Daarvoor heb je weer wel een brief nodig die vermeldt welk specifiek evenement je wilt verslaan en wanneer. De kritische lezer begrijpt inmiddels: al dit gedoe met vooraf opgestelde brieven vergroot de spontaniteit van EU-verslaggeving niet.

De meest onprettige manier om bij een EU-instelling binnen te komen hanteert de Europese Commissie. Hier kun je elke werkdag om twaalf uur naar een persconferentie. Je moet per persconferentie toegang aanvragen en wel een dag van tevoren. Je kunt dus niet op dinsdagochtend bedenken dat

je drie uur later naar de persconferentie wilt. De ambtenaren sturen je via e-mail een bevestiging van je aanmelding. Deze e-pass moet je geprint meenemen als toegangsbewijs voor het Berlaymontgebouw.

Daar aangekomen kun je alleen met een elektronisch pasje direct naar binnen. Zo'n pasje hebben alleen de medewerkers en permanent geaccrediteerde journalisten. Je moet dus de beveiliging in je beste Frans duidelijk maken dat je met je printje naar de receptie wilt – tien meter verder, achter de draaideuren – omdat ze je daar een sticker kunnen geven waarmee je naar de perszaal kunt. Voordat je mag doorlopen naar de balie, moet je je tas laten zien. Dat is raar want je moet na de receptie sowieso door een scanner. Als je tas globaal is bekeken, mag je de draaideur door en sta je in de hal.

Achter de balie zitten drie medewerkers. Een grijze dame is altijd aanwezig, de rest wisselt. Je laat je printje en je identiteitskaart zien. Je denkt dat je de ballotage nu hebt doorstaan, maar niets is minder waar. Van de beveiliging moet de baliemedewerker nu eerst bellen naar de persafdeling die de e-pass stuurde, om te checken of die e-pass wel echt voor jou bestemd was. Al je persoonlijke gegevens staan al op die bevestiging. En kom niet te laat, want vaak is de persafdeling vlak voor de persconferentie helemaal niet meer bereikbaar omdat ze in de perszaal zitten waar je zelf ook naartoe wilt. Dan sta je dus doelloos bij de balie.

Als de persafdeling eindelijk heeft bevestigd dat de meegebrachte e-pass echt is, mag je met je sticker – met datumstempel – door de scanner en naar de persconferentiezaal. Als er geen stempel op de sticker staat moet je hem teruggeven en krijg je een nieuwe. Dan maar hopen dat je nog op tijd bent.

Bij de Raad van Ministers – waarbij lidstaten samenkomen – gaat het net zo. Je moet aan de beveiliging uitleggen dat je geen perskaart maar wel een brief van je hoofdredacteur hebt. Men belt dan met de persafdeling, die uiteindelijk de brief goedkeurt en je een sticker geeft waarmee je de rest van de dag in het gebouw mag blijven. Dat proces duurt al snel een minuut of twintig.

Echt welkom ben je alleen in het Europees Parlement. Hier krijg je eigenlijk altijd in één keer toegang voor meerdere dagen. In tegenstelling tot bij de andere instellingen krijg je er nog extra's bij ook. Er is een enorme perszaal waar bijna niemand zit, er is gratis WiFi, er zijn gratis televisie- en radio-studio's inclusief gratis technici, en medewerkers willen graag rapporten voor je printen. Alles om de journalist te plezieren, zolang het maar voldoet aan de eigen pr-doelstelling. Alleen over foto's en video's maken doet men hier moeilijk. Daar heb je een extra pasje voor nodig, dat je overigens zonder problemen krijgt, maar waarmee je niet mag filmen op de plekken die het meest interessant zijn: de restaurants waar Europarlementariërs met lobbyisten zitten te praten.

Dit alles heeft een onbedoeld gevolg. Het Europees Parlement is zeker niet de belangrijkste EU-instelling maar omdat je er als journalist zo welkom bent, kom je daar het liefst en dat levert de meeste verslaggeving op. Zo lijkt het Europees Parlement belangrijker dan hij is.

Het Europees Parlement maakt zichzelf belangrijk

Volgens experts is het Europees Parlement zeker niet de belangrijkste EU-instelling, maar daar denkt het Parlement zelf heel anders over. Alles wat er in het Parlement gebeurt is omgeven met een sfeer van importantie: als er wordt vergaderd, als er iets wordt herdacht of als er bobo's langskomen. Twijfel nooit aan het belang van alles wat het Europees Parlement doet.

Vraag 2: Waarom komen er zoveel rare voorstellen uit Brussel?

Er staat een dunne jongen met wat verdwaalde baardharen voor een grote vergaderzaal in het Europees Parlement. Naast hem staat een kale man met een uitbundige regenboogshawl. Alles wijst erop dat hier een sessie gaat plaatsvinden over de rechten van transgenders op de arbeidsmarkt. Wat kan Europa voor transgenders doen? Dat is de vraag.

De Finse christendemocraat Sirpa Pietikäinen introduceert de kwestie aan de aanwezigen. We zien een filmpje van een

transgender die zijn baan verloor toen hij meldde dat hij liever een vrouw was. ‘Deze casus is herkenbaar voor iedereen,’ meldt Pietikäinen. ‘We moeten eraan werken dat iedereen wordt gerespecteerd zoals hij of zij is.’ Er is een breed panel uitgenodigd om licht te laten schijnen op deze kwestie. Er is door de aanwezigen onderzoek gedaan naar de positie van transgenders in de samenleving in het algemeen en die op de arbeidsmarkt in het bijzonder.

Een onderzoeker vertelt dat zijn organisatie ‘de grootste dataset ooit’ heeft verzameld, met gegevens van 6.579 transgenders. Zij blijken veel benamingen voor zichzelf te gebruiken. Meestal zijn transgenders biseksueel of homo. 54 procent van de transgenders voelt zich gediscrimineerd, 84 procent houdt het transgender-zijn verborgen op het werk, 79 procent deed dit op school en 20 procent voelt zich gediscrimineerd in de gezondheidszorg. Dit is aanleiding voor een pleidooi voor transgender-specifieke zorg in heel Europa. Die zorg zou vanzelfsprekend moeten zijn, aldus Pietikäinen.

Een tweede meneer presenteert nog meer onderzoek. Er is veel discriminatie op de werkplek, transgenders worden vaak niet uitgenodigd voor sollicitatiegesprekken en hun rechten worden niet erkend, al is niet helemaal duidelijk wat dat inhoudt. Het lijkt erop dat ze vaker dan anderen hun identiteitspapieren moeten laten zien. Ook nu komen al snel allerlei beleidswensen op tafel: er zou wederzijdse erkenning van documenten moeten zijn. Als een EU-lidstaat iemands geslacht officieel heeft veranderd, moeten andere lidstaten dat overnemen. Dat gebeurt echter niet, leren we.

Dit laatste is zeker een nuttig punt, maar daarna ontspoord de sessie. De Europese Commissie moet met een *Comprehen-*

sive LGBTI-roadmap komen, zegt Pietikäinen. De zaal komt nu goed los. Een vrouw pleit voor transitieverlof. Er wordt een vergelijking gemaakt met moeders die recht hebben op zwangerschapsverlof. Een ander oppert dat bedrijven een quotum van transgender-personeelsleden in dienst moeten hebben. Een psychiater klaagt dat transgenders te veel worden gezien als psychiatrische patiënten en in de gevangenis wordt te weinig rekening gehouden met deze doelgroep.

Zo gaat dat in het Europees Parlement. Een kleine doelgroep met specifieke belangen wordt expliciet uitgenodigd om die belangen te komen uitdragen. Er is altijd wel een Europarlementariër die ernaar wil luisteren. Zo kan het gebeuren dat er wordt gepleit voor een speciale training voor human resource managers om meer oog te krijgen voor transgenders. Wie het moet uitvoeren en controleren, of wat de effectiviteit van zo'n voorstel is, is een raadsel, maar dat interesseert hier niemand iets. Iedereen loopt gewoon lekker even leeg.

Uitzonderlijk is deze sessie niet. Het wemelt in het Europees Parlement van de bijeenkomsten waarvan het directe nut vaag is. Ze lijken allemaal informatief en belangrijk, maar drukken vooral uit dat de organiserende Europarlementariër op een bepaald terrein actief is. Een kleine bloemlezing maakt die diversiteit duidelijk. Sessies gaan bijvoorbeeld over de rivier de Jordaan, de internationalisering van het MKB, de impact van de vluchtelingen crisis op de transportsector, bescherming tegen islamitisch extremisme, vrouwen tegen islamofobie, de toekomst van het EU-cohesiebeleid en verborgen genetisch gemodificeerde gewassen.

Europarlementariërs spreken over ongeveer alles, ongeacht of ze een reëel verschil kunnen maken: databescherming,

werknemersrechten en de voltooiing van de interne markt, de linkse feministische strijd, vrijheid van vereniging in Griekenland, de impact van denktanks op EU-beleid, de Letse onafhankelijkheid, terreurmaatregelen en mensenrechten, eerlijke kleding, klimaatverandering rond de Middellandse Zee, een richtlijn voor audiovisuele media, het effect van klimaatverandering op migratie en conflicten in de mediterrane regio, de status van China als markteconomie, demografische veranderingen in Centraal- en Oost-Europa, reddingsoperaties voor vluchtelingen in de Egeïsche Zee, medische reizen, vrouwelijke vluchtelingen en asielzoekers in de EU, de slachtoffers van terreur, 25 jaar 'Interreg', de 'vrijheid van bewustzijn' en de pesticide glyfosaat.

Voor eurosceptici bewijzen deze sessies dat de EU zich met te veel zaken bemoeit. De werkelijkheid is omgekeerd: er is simpelweg te weinig werk om alle 751 Europarlementariërs op een zinvolle manier aan het werk te houden. Daarom organiseren ze sessies die erop gericht zijn iedereen een goed gevoel te geven en zelf goede sier te maken. Het devies is: niet zeuren als er vervolgens niets met de uitkomsten gebeurt.

Vraag 3: Hoe bevordert het Europees Parlement de Europese eenheid?

In het Europees Parlement is te merken dat Nederland in de eerste helft van 2016 voorzitter is van de Raad van Ministers, de vergadering waarbij ministers uit de verschillende lidstaten samenkomen. Tijdens het voorzitterschap is er Nederlandse kunst te zien in de hal op de derde etage, de enige etage die